

Paul Moussault (red.)
&
Barbara Sahakian

ASALA, de Nemesis voor de Armeense genocide

Stadsguerrilla tegen Turkije (1975-1988)

PAPIEREN TIJGER

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	– Inleiding	7
Hoofdstuk 2	– Voorbeschouwing – De Armeense genocide: de Nemesis van de ASALA	9

De Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia

Hoofdstuk 3	– 1975-1980	33
Hoofdstuk 4	– 1981	85
Hoofdstuk 5	– 1982	127
Hoofdstuk 6	– 1983	149
Hoofdstuk 7	– 1984-1987	195
Hoofdstuk 8	– 1988-2012	217
Hoofdstuk 9	– Steunbetuigingen en ondersteuningsgroepen voor de ASALA	229
Hoofdstuk 10	– Samenwerking met andere guerrilla-organisaties en staten	265
Hoofdstuk 11	– Counterinsurgency tegen de ASALA en de JCAG	319
Hoofdstuk 12	– De ideologie van de ASALA	431
Hoofdstuk 13	– Het Comité de Solidarité avec les Prisonniers Politiques Arabes et du Proche-Orient	445
Hoofdstuk 14	– Chronologie van de acties van de ASALA	451
Hoofdstuk 15	– Chronologie van de acties van de Nouvelle Résistance Arménienne	467
Hoofdstuk 16	– Nawoord	473

Bijlagen

Bijlage 1	– Monte Melkonian – <i>A Self-Criticism</i>	485
Bijlage 2	– Monte Melkonian (ASALA-Revolutionary Movement) over tactiek en strategie	489
Bijlage 3	– ASALA: Dialectiek van nationale bevrijding en klassenstrijd	495
Bijlage 4	– Hagop Hagopian verklaart de politieke lijn van de ASALA	499

Bibliografie	547
Bronnen	559
Organisatieschema	573
Abstract	575
Index	577

Inleiding

In 2015 is het honderd jaar geleden dat de eerste genocide in de moderne geschiedenis plaatsvond. Deze gebeurtenis wordt dit jaar wereldwijd met conferenties, boeken, herdenkingsbijeenkomsten, films, nieuwe monumenten en wat dies meer zij herdacht. De stadsguerrillero's van weleer zullen worden geprezen én verguisd. De Republiek Armenië en Turkije, nog altijd gezworen doodsvijanden, zullen nog meer dan anders over elkaar heen buitelen om de wereld van hun gelijk te overtuigen. Het is veertig jaar geleden dat Armeense jongeren de wapens opnamen om de wereld wakker te schudden. De Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia bewees dat de gewapende strijd wel degelijk een werkzaam propagandamiddel kan zijn om de publieke opinie in positieve zin te beïnvloeden. Echter, dit had natuurlijk een beperkte houdbaarheidsdatum. Wat toen nationale bevrijdingsstrijd heette, noemt men nu gewoon terrorisme. Voor Turkije vormt de ASALA nog altijd een actueel schrikbeeld; wanneer er in de pers ook maar iets verschijnt over de Republiek Armenië, over de genocide, dan waarschuwt de regering meteen voor een hernieuwde dreiging van de ASALA, terwijl deze organisatie als stadsguerrilla sedert 1988 niet meer bestaat. Er bestaan over de ASALA tot nogtoe geen serieus te noemen boeken, geen omvattende wetenschappelijke verhandelingen, slechts wat oppervlakkige (contra)studies in het Turks en een enkele monografie. Met het verschijnen van *ASALA, de Nemesis voor de Armeense genocide – Stadsguerrilla tegen Turkije (1975-1988)* wordt in deze leemte voorzien.

Dit boek is gebaseerd op de meest omvangrijke hoeveelheid bronnen die tot dusverre werd gebruikt om de wordings- en praktijkgeschiedenis van de Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia (ASALA) te bestuderen: kranten en tijdschriften, correspondentie, archieven (inclusief enkele archieven die pas zeer recentelijk zijn opengegaan), memoires, verklaringen, parlementaire verslagen, films, romans, alsmede een groot aantal boeken en artikelen gerelateerd aan het onderwerp – allemaal getuigen ze van een rijkdom aan beschikbare informatie, ironisch genoeg, voor de bestudering van dit *geheime* leger.

Voor het onderzoek naar de ASALA is onder andere gebruik gemaakt van de archieven (of documenten afkomstig van) van verschillende nationale en internationale inlichtingen- en veiligheidsdiensten: de FBI, CIA, AIVD, het Ministerium für Staatssicherheit (MfS) van de Duitse Democratische Republiek, de Belgische Staatsveiligheid, de Australian Security and Intelligence Organisation (ASIO), de gemeentepolitie, de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI), het Duitse Bundeskriminalamt (BKA), de Zwitserse Bundespolizei, ministeries van Binnen- en Buitenlandse Zaken en Justitie, de correspondentie van de diplomatieke missies van Nederland, België, Duitsland, Zwitserland, Groot-Brittannië, Australië en de Verenigde Staten. Veel van het materiaal was of is nog steeds geclassificeerd. Met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en de Freedom of Information

Act (FOIA) werden in verscheidene landen tienduizenden pagina's geclassificeerde documenten opgevraagd.¹

Natuurlijk moet hierbij nooit uit het oog worden verloren dat informatie afkomstig van inlichtingen- en veiligheidsdiensten altijd met de nodige terughoudendheid moet worden gezien. Vaak zijn de stukken zeer tendentiekus en staan vol met fouten.

De woede over de Armeense genocide en de ontkenning daarvan, het verloren grondgebied en het leven in de diaspora vormen de primaire achtergrond waartegen de acties van de Armeense guerrilla moeten worden beschouwd. De Armeense guerrilla's vormden de schrik van het Turkse corps diplomatique. Het onrecht was niet anoniem, het had een naam en een adres. De Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia probeerde de 'vergeten' Armeense genocide op de internationale politieke agenda te krijgen door aanslagen te plegen op Turkse diplomaten en instellingen. De complexe historische achtergrond van de Armeense kwestie wordt in het hierna volgende slechts globaal geschetst. Er wordt niet uitgebreid ingegaan op de genocide en de ontkenning daarvan, omdat dát niet het object van het onderzoek is.

Een woord van dank is jegens het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) te Amsterdam, in het bijzonder Frank de Jong en Marcel van der Linden, zeker op zijn plaats. Zonder de ondersteuning van het IISG zouden veel archieven voor de auteurs gesloten zijn gebleven.

---

¹ Een rubricering is gebaseerd op het mogelijke niveau van schade bij bekendwording. Uit deze inschatting volgt een hoogte van rubricering en daaraan gekoppeld een beperking ten aanzien van kennisneming. "De rubricering luidt: Zeer geheim: Indien kennisneming der gegevens door onbevoegden zeer ernstige schade aan de veiligheid of het belang van de staat of zijn bondgenoten kan veroorzaken. Geheim: Indien kennisneming der gegevens door onbevoegden ernstige schade aan de veiligheid of het belang van de staat of zijn bondgenoten kan veroorzaken. Vertrouwelijk of confidencieel: Indien kennisneming der gegevens door onbevoegden nadeel aan de veiligheid of het belang van de staat of zijn bondgenoten kan veroorzaken. Dienstgeheim: Indien kennisneming der gegevens door onbevoegden, hoewel geen nadeel aan de veiligheid of het belang van de staat of zijn bondgenoten kunnende veroorzaken, uit beleidsoverwegingen ongewenst moet worden geacht," zie 'Betreft: Rubricering, notulen vergadering van procureurs-generaal', Secretariaat van de vergadering van procureurs-generaal, december 1978, in: Noord-Hollands Archief, Haarlem: archiefnummer 611, Parket van de Procureur-generaal te Amsterdam, inventarisnummer 37.